

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

ET

ECB-PUBLIC

EUROOPA KESKPANGA ARVAMUS,

7. jaanuar 2020,

riigikaitseeaduse kohta

(CON/2020/2)

Sissejuhatus ja õiguslik alus

6. novembril 2019 sai Euroopa Keskpank (EKP) Eesti Justiitsministeeriumilt taotluse avaldada arvamust seoses riigikaitseeaduse eelnõuga¹ (edaspidi „seaduseelnõu“).

EKP arvamuse andmise pädevus põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 127 lõikel 4 ja artikli 282 lõikel 5 ning nõukogu otsuse 98/415/EÜ² artikli 2 lõike 1 kolmandal taandel, kuna seaduseelnõu on seotud riigi keskpangaga ja EKP krediidasutuste usaldatavusnõuete järelevalveülesannetega aluslepingu artikli 127 lõike 6 alusel. EKP nõukogu on käesoleva arvamuse vastu võtnud kooskõlas Euroopa Keskpannga kodukorra artikli 17.5 esimese lausega.

1. Seaduseelnõu eesmärk

1.1 Seaduseelnõu korrastab ja ajakohastab õigusraamistikku, mille alusel organiseeritakse Eesti Vabariigi kaitse kaitseolukordades. Riigikaitse ja seaduseelnõus selleks ettenähtud meetmete sätestatud eesmärk on säilitada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, tema maa-ala, territoriaalvete ja õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkus ning põhiseaduslik kord.

1.2 Seaduseelnõu määratleb kaitseolukorra kui sündmuse või sündmuste ahela, mille tagajärjed ohustavad vahetult Eesti riigi iseseisvust ja sõltumatust, territoriaalset terviklikkust, põhiseaduslikku korda või kogu ühiskonna elukorraldust, ning mille lahendamine ei ole võimalik seaduseelnõus sätestatud korralduseta, millega piiratakse isikute põhiõigus- ja vabadusi, ning täiendavaid isikuid, vahendeid ja varusid kaasamata.³

Kaitseolukorra olemasolu hindamise eest vastutab seaduseelnõu kohaselt Eesti Vabariigi Valitsus.⁴

Kaitseolukorra lahendamiseks võimaldab seaduseelnõu Riigikogul Vabariigi Presidendi ettepanekul välja kuulutada erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra, juhul kui Eesti riigi iseseisvuse ja sõltumatuse või territoriaalse terviklikkuse vastu on suunatud relvastatud rünnak või sellega samaväärne rünnak või agressioon, kui olukorda ei ole võimalik lahendada ilma käesolevas

¹ Riigikaitseeadus. Eelnõu.

² Nõukogu 29. juuni 1998. aasta otsus 98/415/EÜ riikide ametiasutuste konsulteerimise kohta Euroopa Keskpannangaga seoses õigusaktide eelnõudega (EÜT L 189, 3.7.1998, lk 42).

³ Vt seaduseelnõu § 3 lõige 1.

⁴ Vt seaduseelnõu § 9 lõige 1.

- seaduses erakorralise seisukorra ajaks ette nähtud isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid lisameetmeid rakendamata.⁵
- 1.3 Seaduseelnõu sätestab riigikaitseülesande mõiste. Riigikaitseülesanne on püsiv või ühekordne ülesanne, mis on vajalik kaitseolukorra lahendamiseks või selle toetamiseks.⁶ Seaduseelnõu kohaselt pannakse Eesti Pangale järgmised püsivad riigikaitseülesanded: 1) liidu rahapoliitika kujundamisele kaasaaitamine ning Euroopa Keskpanga nõukogu poolt määratletud rahapoliitika elluviimine; 2) ametlike välisvaluutareservide hoidmine ja juhtimine; 3) finantssüsteemi stabiilsusele kaasaaitamine ja finantssüsteemi makrofinantsjärelevalve teostamine; 4) raharingluse korraldamine, europangatähtede emiteerimisele kaasaaitamine ja euromüntide emiteerimine; 5) maksesüsteemide tõhusale toimimisele kaasaaitamine; ja 7) elutähtsate teenuste, s. o makseteenuste ja sularaharingluse, toimepidevuse korraldamine. Need ülesanded on Eesti Pangal juba kehtivate õigusaktide alusel.⁷
- 1.4 Seaduseelnõu paneb Finantsinspeksioonile järgmised püsivad riigikaitseülesanded: 1) finantsjärelevalve teostamine krediidasutuste ja välisriigi krediidasutuste filiaalide üle Eestis, kui nad osutavad elutähtsaid teenuseid (praegu on sellistena määratletud neli krediidasutust, millest kolm on olulised krediidasutused ja üks vähem oluline); ja 2) finantskriisi lahendamine kaitseolukorra ajal. Need ülesanded on Finantsinspeksioonil juba kehtivate õigusaktide alusel.⁸
- 1.5 Seaduseelnõu ei sätesta täpsemalt nende püsivate riigikaitseülesannete viisi ega seda, millised on nende ülesannete täitmise erinevused seaduseelnõuga hõlmamata olukordades. Seaduseelnõu seletuskirja⁹ kohaselt määratakse riigikaitseülesanded ja nende täitmise viis riigi kaitsetegevuse kavas.¹⁰ Riigi kaitsetegevuse kava ei ole õigusakt, vaid dokument, mille alusel koordineeritakse asjaomaste üksuste, asutuste ja isikute vahelist koostööd ja antakse neile juhiseid. Samuti on seletuskirjas selgitatud, et püsiva riigikaitseülesannete määramise peamine eesmärk on tagada, et isikul või asutusel on piisavad vahendid ja personal talle määratud ülesande täitmiseks.¹¹
- 1.6 Kaitseolukorras asub püsiva riigikaitseülesandega asutus, sh Eesti Pank ja Finantsinspeksioon, neid täitma kaitseolukorra juhi (peaminister) korraldusel. Erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra puhul asub kohustatud asutus või isik täitma püsivaid riigikaitseülesandeid ilma täiendava korralduseta.¹²
- 1.7 Kaitseolukorras võib kaitseolukorda lahendav asutus (Vabariigi Valitsuse poolt kaitseolukorra lahendamise juhtimiseks määratud valitsusasutus) anda korraldusi üksustele ja isikutele. Põhiseaduslikele institutsioonidele, näiteks Eesti Pank, võib anda korralduse ainult juhul, kui sellega ei sekkuta nende põhiülesannete täitmisse.¹³ Seaduseelnõu ei täpsusta põhiülesandeid.

⁵ Vt seaduseelnõu § 12 lõige 1 ja § 14 lõige 1.

⁶ Vt seaduseelnõu § 52 lõige 1. Kõik käesoleva arvamuse viited kaitseolukorrale hõlmavad ka sõjaseisukorra ja erakorralise seisukorra, kui ei ole osutatud teisiti.

⁷ Vt Eesti Panga seaduse § 2 lõige 2. (Eesti Panga seadus, RT I 1993, 28, 498, RT I, 19.03.2015, 39).

⁸ Vt Finantsinspeksiooni seaduse §-s 6. (Finantsinspeksiooni seadus, RT I 2001, 48, 267, RT I, 04.12.2019, 5).

⁹ Riigikaitse seaduse eelnõu seletuskiri.

¹⁰ Vt seaduseelnõu seletuskirja lk 28.

¹¹ Vt seaduseelnõu seletuskirja lk 11.

¹² Vt seaduseelnõu § 55 lõiked 1 ja 2.

¹³ Vt seaduseelnõu § 20.

See säte ei kohaldu otseselt kaitseolukorda lahendava asutuse poolt Finantsinspeksioonile antavatele korraldustele, kuna Finantsinspeksioon ei ole põhiseaduslik institutsioon, ministeerium ega julgeolekuasutus, vaid autonoomse pädevusega ja oma eelarvega Eesti Panga juures asuv asutus, s.t Eesti Pank ei kontrolli Finantsinspeksiooni ja Finantsinspeksiooni ei loeta Eesti seaduste alusel Eesti Panga osaks.¹⁴ Seaduseelnõu kohaselt sätestatakse Finantsinspeksiooni riigikaitseülesanded riigi kaitsetegevuse kavas, võttes arvesse, et Finantsinspeksioon on finantsjärelevalve teostamisel sõltumatu.¹⁵ Seaduseelnõu seletuskiri selgitab täiendavalt, et Finantsinspeksiooni ülesannete täpsustamisel tuleb silmas pidada, et Finantsinspeksioon kuulub Euroopa ühtsesse järelevalvemehhanismi.¹⁶

- 1.8 Seaduseelnõu kohaselt peavad isikud taluma nende suhtes kohaldatavaid kaitseolukorra meetmeid ja haldusorgan võib teha ettekirjutusi, et tagada kaitseolukorra lahendamiseks võetud meetmete täitmine.¹⁷
- 1.9 Isikutel, kellele on määratud püsiv riigikaitseülesanne, on valmisolekukohustus püsiva riigikaitseülesande täitmiseks. Valmisolekukohustuse kohaselt peab asutus või isik, kellele on määratud püsiv riigikaitseülesanne, valmistuma talle määratud püsiva riigikaitseülesande täitmiseks, sealhulgas tagama, et tal on ülesande täitmiseks vajalikud vahendid, varud ja personal.¹⁸ Seaduseelnõu seletuskirja kohaselt peab asutus või isik, kellele on määratud püsiv riigikaitseülesanne, ette valmistama oma riigikaitseülesannete täitmise kava. Seletuskiri selgitab täiendavalt, et see võib hõlmata varude soetamist või varude olemasolu tagamist lepingutega. Isikud ja asutused, kellele on antud riigikaitseülesanded, on kohustatud kulutama inim- ja materiaalselt ressursi riigikaitseülesannete täitmiseks. Seletuskiri osutab, et seaduseelnõus ei sätestata täpselt, kuidas tuleb valmisolekukohustust täita. Eeldatakse, et asjaomased asutused täidavad valmisolekukohustust, lähtudes riigi kaitsetegevuse kavast ja riigikaitse strateegilistest arengudokumentidest.¹⁹ Kaitsetegevuse kava peaks olema asutusteülene kava, mis annab juhised, kuidas püsiva riigikaitseülesandega isikud peaksid planeerima oma riigikaitse tegevust.²⁰
- 1.10 Seaduseelnõu ei täpsusta konkreetseid ülesandeid, mida Eesti Pank või Finantsinspeksioon peaksid oma valmisolekukohustuse täitmiseks täitma, ega nende täitmise viisi. Lisaks sellele ei reguleeri seaduseelnõu, millises ulatuses või kas üldse peaksid Eesti Pank või Finantsinspeksioon olema kaasatud riigikaitse planeerimisse; samuti millises ulatuses või kas üldse tuleks nende püsivaid riigikaitseülesandeid ja sellega seotud valmisolekukohustust riigi kaitsetegevuse kavas ja muudes riigikaitse strateegilistes dokumentides sätestada.
- 1.11 Seaduseelnõu ei sätesta täiendavat järelevalvekorraldust valmisolekukohustuse täitmise üle. Eesti Panga osas tähendab see, et Eesti Panga nõukogu teostab järelevalvet valmisolekukohustuse

14 Vt Finantsinspeksiooni seaduse § 4 lõige 1.

15 Vt seaduseelnõu § 133.

16 Vt seaduseelnõu seletuskirja lk 196.

17 Vt seaduseelnõu § 29 ja § 109 lõige 1.

18 Vt seaduseelnõu § 53.

19 Vt seaduseelnõu seletuskirja lk 104-105.

20 Vt seaduseelnõu seletuskirja lk 27.

täitmise üle.²¹ Samamoodi teostab Finantsinspektsiooni tegevuse osas järelevalvet Finantsinspektsiooni nõukogu.²²

- 1.12 Seaduseelnõu sätestab konkreetselt, et siseturu toimimist kahjustavate meetmete osas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 347 tähenduses, tuleb teavitada Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni. Seaduseelnõu kohaselt tuleb teavitada meetmetest enne nende rakendamist, kuid kui piiravaid meetmeid on vaja rakendada kohe, teavitatakse Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni esimesel võimalusel pärast meetmete vastuvõtmist.²³
- 1.13 Pärast seaduseelnõu vastuvõtmist tuleb vastu võtta delegeeritud õiguaskte, riigi kaitsetegevuse kava ja muid riigikaitse strateegilisi dokumente.

2. Üldised märkused

- 2.1 EKP märgib, et aluslepingu kohaselt on mõned pädevused tagasivõtmata üle antud liidule. Siia kuulub rahapoliitika ainupädevus liikmesriikide osas, mille rahaühik on euro²⁴, ning seega ei saa need liikmesriigid selles valdkonnas võtta ühepoolseid meetmeid.²⁵ Seetõttu on liikmesriik euro kasutuselevõtuga pöördumatult liidule üle andnud rahapoliitika pädevuse ning muud aluslepingus ja Euroopa Keskpangade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirjas (edaspidi „EKPSi põhikiri“) osutatud pädevused, mis on seotud Euroopa Keskpangade Süsteemi (edaspidi EKPS) ülesannetega. Nendes valdkondades, mis hõlmavad liidu rahapoliitika määramise ja rakendamise, maksesüsteemide tõrgeteta toimimise edendamise, välisvaluutahingute teostamise kooskõlas euro vahetuskursi poliitikaga seoses liiduväliste vääringutega, liikmesriikide ametlike välisvaluutareservide hoidmise ja haldamise ning euro pangatähtede emiteerimise, kuulub teatav poliitikakujundus- ja seadusandluspädevus EKPSi põhikirja artiklite 8 ja 12 kohaselt ainult EKP otsuseid tegevatele organitele.²⁶ Lisaks sellele on aluslepingu artikli 127 lõike 6 ja nõukogu määruse (EL) nr 1024/2013²⁷ alusel EKP-le üle antud ka teatavad krediitiasutuste finantsjärelevalve ülesanded. Nagu EKP on varem osutanud, on liikmesriigid kohustatud aitama EKPd tema aluslepingust tulenevate kohustuste täitmisel Euroopa Liidu lepingu artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt. Sellest tulenevalt peaksid liikmesriigid hoiduma meetmete võtmisest, mis võiksid ohustada EKP või EKPSi eesmärke.²⁸
- 2.2 Aluslepingu artikli 347 kohaselt võib liikmesriik olla sunnitud tarvitusele võtma meetmed tõsiste õiguskorda kahjustada võivate riigisiseste häirete puhul, sõja või endas sõjaohu kätkeva tõsise rahvusvahelise pinge korral või selleks, et täita endale rahu ja rahvusvahelise julgeoleku säilitamiseks võetud kohustusi. Seetõttu võivad riikide asutused hädaolukorras artikli 347 alusel,

21 Vt Eesti Panga seaduse § 9.

22 Vt Finantsinspektsiooni seaduse § 7.

23 Vt seaduseelnõu § 10 lõige 2.

24 Vt aluslepingu artikli 3 lõike 1 punkt c.

25 Vt arvamuse CON/2014/24 punkti 2.1. Kõik EKP arvamused on avaldatud EKP veebisaidil www.ecb.europa.eu.

26 Vt arvamuse CON/2006/6 punkti 8, arvamuse CON/2002/27 punkti 9, arvamuse CON/2014/24 punkti 2.1.

27 Nõukogu määrus (EL) nr 1024/2013, 15. oktoober 2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga (ELT L 287, 29.10.2013, lk 63).

28 Vt arvamuse CON/2018/46 punkti 2.1.

- mis võib hõlmata seaduseelnõus osutatud kaitseolukorrana määratletud olukorrad, õigustatult kasutada ajutist pädevust, mis üldjuhul on EKPSi ainupädevus.²⁹
- 2.3 Aluslepingu artiklile 347 tuginemine peab rangelt järgima aluslepingus sätestatud tingimusi kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu tõlgendustega. Nagu eelnevalt osutatud, käsitleb see artikkel erandlikke juhtumeid, mis tuleb selgelt määratleda ja tõlgendada kitsendavalt, ning seetõttu tuleb seda mõista ainult riskimaandamise sättena, mitte liikmesriigile jäetud pädevuste väljendusena.³⁰ Ka Euroopa Liidu Kohus on asunud seisukohale, et liikmesriigid võivad tegutseda ainult ühise huvi haldajana ning mitte jõustada ajutisi meetmeid liidusisese koostöömenetluse osana.³¹ Võttes arvesse aluslepingu artikli 347 erandlikku olemust, peaksid liikmesriigid hoiduma ennetava õigusakti vastuvõtmist, kui puuduvad aluslepingu artiklis 347 kirjeldatud tingimused.³² Kui riigi seadusandja soovib sellele sättele tugineda, peab liikmesriik tagama, et tingimused aluslepingu artikli 347 kohaldamiseks on täidetud liikmesriigi aluslepingust tulenevaid kohustusi rikkuva meetme vastuvõtmise hetkel.
- 2.4 EKP arusaama kohaselt järgib riigi seadusandja riigikaitse osas terviklikku käsitlust, mille puhul riigikaitse ei hõlma ainult konkreetsete kaitseasutuste tegevust nagu relvajõud ja muud eriülesandega asutused, vaid kaasab riigikaitseesse ka muud avaliku sektori asutused ja eraisikud nende vastavates pädevusvaldkondades.³³ Selle riigikaitsepoliitika osa moodustavad avaliku sektori asutuste funktsioonid tavalises olukorras, sh keskpangandus ja finantsjärelevalve, mis toetavad riigi kaitseolukorra lahendamist. See käsitlus ei peaks tähendama liikmesriigi suhtes kohaldatavate aluslepingu kohustuste rikkumist. Euro kasutuselevõtuga on Eesti tagasivõtmalt liidule üle andnud rahapoliitika ja muud pädevused, mis on osutatud aluslepingus ja EKPSi põhikirjas. Nende ülesannete osas otsuste tegemine on EKPSi põhikirja artikli 8 kohaselt ainuüksi EKP otsuseid tegevate organite kohustus. Lisaks sellele on nõukogu määrusega (EL) nr 1024/2013 EKP-le antud eriülesanded seoses krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga. Euroopa Liidu Lepingu artikli 4 kohaselt on liikmesriikidel kohustus hoiduda kõigist meetmetest, mis võiksid ohustada liidu eesmärkide saavutamist.
- 2.5 Seaduseelnõu kohaselt pannakse Eesti Pangale ja Finantsinspeksioonile püsivad riigikaitseülesanded, mis eelkõige vastavad ülesannetele, mis neil asutusel juba on kohaldatavate liidu ja riigi õigusaktide alusel. EKP arusaama kohaselt ei tähenda see Eesti Panga aluslepingust tulenevate kohustuste, eelkõige EKPSi liikmelisusest tulenevate Eesti Panga kohustuste, kõrvalejätmist või muutmist. Selles osas on EKP seisukohal, et seaduseelnõu eesmärk ei ole Eesti Panga kehtivate kohustuste, sh liidu õigusaktidest tulenevate kohustuste, muutmist (v.a uus riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesanne, vt punkti 3), vaid seaduseelnõu eesmärk on

²⁹ Vt arvamuse CON/2014/24 punkti 2.2.

³⁰ Euroopa Kohtu otsus, 19. detsember 1968, *Salgoil* 13/68, ECLI:EU:C:1968:54, Gilsdorfer ja Brandtner, „Vorbem. zu den Artikeln 296 bis 298 EG“, nr 3-5, Bardenhewer-Rating, Grill, Jakob, Woelker (toimetajad), „EG- und EU-Kommentar“, 6. väljaanne (2004), lk 1534, EKP aramus CON/2006/6, punkt 13.

³¹ Vt näiteks Euroopa Kohtu otsus, 5. mai 1981, *Komisjon v UK*, 804/79, ECLI:EU:C:1981:93, p 30, EKP aramus CON/2006/6, punkt 13.

³² Vt C. Zilioli, „National Emergency Powers and Exclusive Community Competences – A Crack in the Dam? Legal Aspects of the European System of Central Banks“, EKP, 2005, lk 131-132.

³³ Seaduseelnõu seletuskirja lk 7.

- tagada ressursid ja organisatsiooniline valmidus kaitseolukorras.³⁴ Seadusandja peaks kaaluma, kas see on seaduseelnõu tekstis piisavalt selge või tuleks seda eraldi selgitada.
- 2.6 Samad kaalutlused kehtivad ka Finantsinspeksiooni suhtes seoses tema ülesannetega, mis tulenevad aluslepingu artikli 127 lõikest 6 ja nõukogu määrusest (EL) nr 1024/2013. Kuna Finantsinspeksioonile pandud püsivad riigikaitseülesanded on osaliselt üle antud EKP-le, peaks riigi seadusandja kaaluma, kas seaduseelnõus on vajalik selgitada, et see ei mõjuta EKP-le üle antud ülesandeid ja pädevust finantsjärelevalve eesmärkidel aluslepingu ja nõukogu määruse (EL) nr 1024/2013 alusel. Samuti märgib EKP, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/36/EL³⁵ artikli 4 lõike 4 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et pädevatel asutustel on vajalik asjatundlikkus, vahendid, haldussuutlikkus, volitused ja sõltumatus, et täita usaldatavusnõuete täitmise järelevalve-, uurimis- ja karistuste määramise funktsioone, mis on kehtestatud selle direktiivi ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 575/2013³⁶. Lisaks sellele peab järelevalve teostajal Baseli tõhusa pangandusjärelevalve üldpõhimõtetes antud soovitus³⁷ kohaselt olema piisavalt vahendeid tulemusliku järelevalve ja järelevaatamise teostamiseks. Kuna ka Finantsinspeksioonil on valmisolekukohustus, peaks konsulteeriv asutus kaaluma seaduseelnõu selgitust, et valmisolekukohustus ei mõjuta Finantsinspeksiooni finantsjärelevalveülesannete ja -pädevuse tulemuslikku teostamist asjaomaste liidu õigusaktide alusel.
- 2.7 Seaduseelnõu võiks samuti selgitada, et see ei mõjuta Eesti Panga sõltumatust aluslepingu alusel. Nagu eespool märgitud, on kaitseolukorda lahendaval asutusel õigus anda korraldusi muuhulgas ka Eesti Pangale.³⁸ EKP arusaama kohaselt ei võimalda seaduseelnõu Eesti Panga kui põhiseadusliku institutsiooni põhiülesannete teostamise mõjutamist³⁹ ja seetõttu ei esine Eesti Panga kui EKPSi liikme ülesannete ja kohustuste mõjutamist. Siiski tuleks see aspekt kahtluste kõrvaldamiseks selgelt sätestada.
- 2.8 EKP toetab seaduseelnõu nõuet, mille kohaselt tuleb teatavatel juhtudel teavitada Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni. Samas peab liikmesriik tagama, et seaduseelnõu vastuvõtmine ei riku aluslepingu nõudeid, s.t vastu ei tohiks võtta ennetavat õigusakti (vt punkt 2.3).

---

34 Vt seaduseelnõu seletuskirja lk 104.

35 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/36/EL, 26. juuni 2013, mis käsitleb krediidasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338).

36 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

37 Baseli komitee tõhusa pangandusjärelevalve üldpõhimõtted on avaldatud Rahvusvaheliste Arvelduste Panga veebilehel www.bis.org.

38 Vt seaduseelnõu § 20.

39 Vt seaduseelnõu § 20 lõige 3.

3. Eesti Pangale uute ülesannete andmine

3.1 Eesti Panga uus ülesanne

- 3.1.1 Seaduseelnõu paneb Eesti Pangale ülesande valmistuda riigikaitseülesannete täitmiseks (valmisolekukohustus). Seaduseelnõu ei täpsusta selle kohustusega hõlmatud ülesandeid. Selle asemel kohustab seaduseelnõu asutust või isikut, kellele on määratud püsiv riigikaitseülesanne, valmistuma talle määratud püsiva riigikaitseülesande täitmiseks ja sätestab, et kohustatud asutusel või isikul peavad olema valmisolekukohustuse täitmiseks vajalikud vahendid, varud ja personal (vt punkt 1.9). Seaduseelnõu seletuskirja põhjal jäeldab EKP, et Eesti Panga valmisolekukohustust võib täpsustada riigikaitse raamistikus, sh riigi kaitsetegevuse kavas ja muudes riigikaitse strateegilistes dokumentides. Kuigi need dokumendid ei ole õigusaktid, jäeldab EKP, et nendest dokumentidest võivad tuleneda muutused Eesti Panga tegevuses (vt punkt 1.9). Lisaks jäeldab EKP, et valmisolekukohustusest tuleneb vältimatult Eesti Panga tegevuse koordineerimine laiemas Eesti riigikaitse raamistikus ja sellest võib tõenäoliselt tuleneda vajadus, et Eesti Pank aitaks kaasa Eesti riigikaitse planeerimises.
- 3.1.2 Ettepanud Eesti Panga riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesanne erineb tavalisest hädaolukorra planeerimise sisemenetlusest EKPSi keskpankade, sh Eesti Pank, poolt. Keskpankade ülesandeks olev hädaolukorra planeerimine võib toimuda sisemenetluses, mille puhul keskpank ise hindab ressurside vajadust ja eriolukordadeks, sh kaitseolukorrana määratletud olukordadeks, valmistumise viisi oma eesmärkide ja strateegiate alusel. Seevastu Eesti Panga riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesannet juhivad välised strateegilised kavad ja eesmärgid, mille määrab Eesti Vabariigi Valitsus ja mis kohustab Eesti Panka arvesse võtma Eesti Panga väliseid asjaolusid, eelkõige esmatähtsat riigikaitse raamistikku. Sellest võib tuleneda, et Eesti Pank vajab ressursse, mida ta ei oleks muul juhul vajalikuks pidanud, osaleb planeerimises, milles ta muul juhul ei oleks osalenud, ja/või seab sisse korra, mida ta muul juhul ei oleks teinud. Seetõttu kaasneb riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesandega hädaolukorra planeerimise sisemenetluse kõrval riigikaitse raamistikust tulenev lisamenetlus. Seetõttu erineb ettepanud riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesanne Eesti Panga poolt teostatavast hädaolukorra planeerimise sisemenetlusest, mis seega on Eesti Pangale uue ülesande andmine.
- 3.1.3 Riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesanne, mis on seaduseelnõus sätestatud, erineb ka praegustest Eesti Panga ülesannetest Eesti õigusaktide alusel. Tuleb märkida, et Eesti Vabariigi Valitsuse määruse kohaselt loetakse kuni 50 protsenti Eesti Panga töökohtadest riigikaitse töökohtadeks.⁴⁰ EKP arusaama kohaselt tähendab see, et Eesti Pank saaks jätkata oma tavaliste ülesannete teostamist ka riigi kaitseolukorras, kuid ainult kuni 50% ulatuses oma töötajatest. Eesti Pank osaleb ka riigikaitse kavandamises ja ettevalmistamises hädaolukorra seaduse alusel, kuna ta on vastutav elutähtsate teenuste, s.o makseteenuste ja sularaharingluse, toimepidevuse eest.⁴¹ See erineb riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesandest, mis on

⁴⁰ Vt Vabariigi valitsuse 23. septembri 2016. aasta määruse nr 103 (RT I, 27.9.2016, lk 2) § 2 lõike 1 punkti 2. (RT I, 27.09.2016, 2, RT I, 26.04.2019, 12).

⁴¹ Vt hädaolukorra seaduse § 36 lõige 3. (Hädaolukorra seadus RT I, 03.03.2017, 1, RT I, 22.05.2018, 5)

sätetatud seaduseelnõus. Kehtivates Eesti õigusaktides ei ole sätestatud Eesti Panga konkreetset juriidilist kohustust järgida riigikaitse raamistikku ja osaleda riigikaitse raamistiku kavandamises, eelkõige laiaulatuslike Eesti Panga ülesannete osas.

- 3.1.4 EKP rõhutab, et EKPSi riigi keskpangale (RKP) uute ülesannete andmist tuleb hinnata keskpankade rahastamiskeelu suhtes aluslepingu artikli 123 alusel. Selle keelu eesmärgil sätestab nõukogu määruse (EÜ) nr 3603/93⁴² artikli 1 lõike 1 punkti b alapunkt ii määratluse, et muud tüüpi laenuvõimalused tähendavad igasuguste kohustuste rahastamist, mis avalikul sektoril on kolmandate isikute ees.
- 3.1.5 Üks rahastamiskeelu peamisi eesmärke on tagada liikmesriikide eelarvedistsipliin, millest ei tohi mööda minna.⁴³ Seetõttu ei saa RKPdele panna rahastamismeetmete ülesannet, mis on tavaliselt liikmesriikide ülesanne ja mida täidetakse eelarvevahenditest, mitte RKP poolt. Selleks et otsustada, kas avalik sektori kohustuste rahastamine kolmandate isikute ees on keskpanga ülesannetest välja jääv rahastamine keskpanga poolt, tuleb üksikjuhtude kaupa hinnata, kas RKP poolt täidetav ülesanne on keskpanga või valitsuse ülesanne, s.t ülesanne liikmesriigi vastutusalas. See tähendab, et tuleb tagada rahastamiskeelu eesmärgist, s.o liikmesriikide eelarvedistsipliinist, möödamineku ärahoidmine.
- 3.1.6 Kaalutlusõigust kasutades oma kohustuse täitmisel aluslepingu artikli 271 punkti d alusel ja EKPSi põhikirja artikli 35.6 alusel ning selleks et tagada aluslepingus sätestatud kohustuste täitmine RKPde poolt, on EKP nõukogu vastavate tagatistena heaks kiitnud kriteeriumid, et määrata avaliku sektori kohustuse ulatus määruse (EÜ) nr 3603/93 artikli 1 lõike 1 punkti b alapunkti ii tähenduses, s.t määratlenud valitsuse ülesande järgmiselt:

Esiteks, keskpankade ülesanded on eelkõige need, mis on seotud EKP-le ja RKPdele aluslepingu ja EKPSi põhikirjaga antud ülesannetega. Need ülesanded on peamiselt sätestatud aluslepingu artikli 127 lõigetes 2, 5 ja 6 ning artikli 128 lõikes 1, samuti EKPSi põhikirja artiklites 22 ja 25.1.

Teiseks, EKPSi põhikirja artikli 14.4 kohaselt võivad RKPd täita muid funktsioone, s.t iseenesest ei ole välistatud uued ülesanded, mida ei ole EKP-le ja RKPdele antud. Samas, RKP poolt võetavad uued ülesanded, mis ei ole tavalised RKP ülesanded või mis on selgelt võetud valitsuse või muude avaliku sektori asutuste nimel või huvides, tuleks lugeda valitsuse ülesanneteks.

Kolmandaks, uue ülesande liigitamisel on oluliseks kriteeriumiks, kas ebatavaline RKP ülesanne, mida teostatakse eranditult valitsuse või muude avaliku sektori asutuste nimel või huvides, mõjutab RKP institutsionaalset, finants- ja isikusõltumatust.

Eelkõige tuleb arvesse võtta järgmisi aspekte:

- a) kas uue ülesande täitmisest tuleneb huvide konflikt kehtivate keskpanga ülesannetega, mida ei ole piisavalt käsitletud ja mis ei ole kohane täiendus kehtivatele keskpanga ülesannetele. Kui kehtivate ja uute ülesannete vahel tekib huvide konflikt, tuleb kehtestada piisavad tagatised selle leevendamiseks. Keskpanga kehtivate ja uute ülesannete vastastikust

⁴² Nõukogu määrus (EÜ) nr 3603/93, 13. detsember 1993, asutamislepingu artiklis 104 ja artikli 104b lõikes 1 nimetatud keeldude kohaldamiseks vajalike määratluste täpsustamise kohta (EÜT L 332, 31.12.1993, lk 1).

⁴³ Aluslepingu artikli 123 eesmärk on samuti hinnastabiilsus ja see rõhutab keskpanga sõltumatust.

täiendavust ei saa tõlgendada laialt, millest tuleneks lõputu kõrvalülesannete ahel. Täiendavust tuleks hinnata nende ülesannete rahastamise seisukohalt;

- b) kas uue ülesande täitmine ilma täiendavate finantsressurssideta on ebaproportsionaalne RKP finants- ja organisatsioonilise võimekuse suhtes ja kas sellel võib olla negatiivne mõju kehtivate keskpanga ülesannete kohase täitmise võimekusele;
- c) kas uue ülesande täitmine on kooskõlas RKP institutsioonilise struktuuriga, võttes arvesse keskpanga sõltumatuse ja demokraatliku vastutuse kaalutlusi;
- d) kas uue ülesande täitmisega kaasnevad olulised finantsriskid;
- e) kas uue ülesande täitmine paneb RKP otsuseid tegevate organite liikmetele poliitilise riski, mis on ebaproportsionaalne ja mis võib mõjutada isikusõltumatust, eelkõige ametiaja garantiid, mis on sätestatud EKPSi põhikirja artiklis 14.2.

3.1.7 Eespool osutatud kriteeriumide põhjal hinnatakse allpool, kas Eesti Panga uus ülesanne on kooskõlas rahastamiskeeluga.

3.2 *Ülesanded, mis on seotud EKP-le ja RKPdele aluslepingu ja EKPSi põhikirjaga antud ülesannetega*

3.2.1 Seaduseelnõu kohaselt on riigikaitse eesmärk on säilitada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, tema maa-ala, territoriaalvete ja õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkus ning põhiseaduslik kord. RKPde funktsioonid aluslepingu ja EKPSi põhikirja alusel ei hõlma neid eesmärke. Valmistumise ülesanne ei ole seega seotud EKP-le ja RKPdele aluslepingu ja EKPSi põhikirjaga antud ülesannetega.

3.3 *Ebatavalised RKP ülesanded*

3.3.1 Enamikule EKPSi RKPdele ei ole antud riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesandeid, kuid mitmes liikmesriigis on RKPdele antud riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesanded, mis sarnanevad Eesti Pangale antud uue ülesandega.⁴⁴ Selle põhjal ei saa ettepanud

⁴⁴ Kümnes liikmesriigis (Bulgaaria, Tšehhi Vabariigis, Soome, Kreeka, Ungari, Läti, Leedu, Poola, Slovakkia, Sloveenia) on RKPdele pandud sarnased riigikaitse valmisolekukohustused. Bulgaarias on Bulgaaria keskpanga (BNB) kohustuseks Bulgaaria Vabariigi kaitse- ja relvajõudude seaduse artikli 42 kohaselt: i) koostada eeskirjad ja sätted pangandussüsteemi tegevuse kohta sõjaolukorras; ii) koostada koostöös kaitseministri kava BNB valmisolekuks töötada sõjaolukorras; ja iii) juhtida kavakindlalt pangandussüsteemi ettevalmistamist töötamiseks sõjaolukorras. Tšehhi Vabariigis põhineb kriisilukorras valmisolek seaduse nr. 240/2000 (seadustekogu) (kriisiseadus) artiklil 13 ja seaduse nr 241/2000 (seadustekogu) (majandusmeetmete kohta kriisilukordades) artiklil 23, mille kohaselt on keskpanga kohustuseks teha kriisilukordades valitsusega koostööd, võtta vastu kohane kriisikava ja moodustada kriisitöörühm. Soomes kohaldatakse hädaolukorra pädevuse seadust (2011/1552) avaliku sektori organitele ja asutustele, sh Suomen Pankki, kuid ainult hädaolukorras, ja seadus paneb neile eriülesanded. Hädaolukord on hädaolukorra pädevuse seaduses selgelt määratletud. Hädaolukorra pädevuse seaduses sätestatakse ka üldine valmisolekukohustus. Kreekas asutas Kreeka keskpang 1975. aastal hädaolukorras valmisoleku asutuse riigikaitse ministri otsusega nr 670/5/222984/24.9.1975, mille aluseks on dekreetseaduse 17/1974 „Hädaolukorras valmistumine“ artikkel 12. Hädaolukorras valmistumise asutus peab tegelema hädaolukorras valmistumise poliitika küsimustega, sh hädaolukorras valmistumise kujundus, mis hõlmab ka Kreeka keskpanga pädevused, rahuaja meetmed hädaolukorras valmistumise poliitika rakendamist arvestades ja hädaolukorras valmistumise poliitika teostamise osas valmisoleku jälgimise. Ungaris peab Magyar Nemzeti Bank riigikaitse ja Ungari relvajõudude 2011. aasta seaduse CXIII artikli 18 lõike 3 kohaselt ja erirežiimi (riigikaitse seadus) alusel vastuvõetud meetmete kohaselt osalema riigikaitse ettevalmistamises oma ülesannete täitmise kaudu oma tegevusvaldkonnas, kuid ta on vabastatud majanduslikest kohustustest ja oluliste teenuste osutamise kohustustest. Lätis kohaldatakse Latvijas Banka funktsioone riigikaitse olukordades ja seega kavandab Latvijas Banka valmisolekut nendeks olukordadeks, sh hädaolukorra planeerimist. Latvijas Banka on samuti osalenud riigikaitse kavandamises riigi tasandil. Leedus on Lietuvos bankas tsiviilmobiliseerimise asutus mobilisatsiooni ja vastuvõtva riigi toetuse seaduse alusel. Valitsuse otsuse (riigi mobilisatsiooniülesannete kohta riigi munitsipaalasutuste ja Leedu Vabariigi ametiasutuste jaoks) punkt 3.5 määratleb Lietuvos bankase mobilisatsiooniülesanded järgmiselt: tagada i)

riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesande andmist Eesti Pangale lugeda ebatavaliseks RKP ülesandeks. Mitmes liikmesriigis on sätestatud nõue, et keskvalitsus peab RKPde seonduvad kulud hüvitama.⁴⁵

3.4 *Ülesanded, mida ilmselgelt teostatakse eranditult valitsuse nimel ja huvides*

3.4.1 Seaduseelnõu kohaselt on riigikaitse eesmärk säilitada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, tema maa-ala, territoriaalvete ja õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkus ning põhiseaduslik kord. Ettepanud Eesti Panga riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesande teostamine on selgelt Eesti Vabariigi valitsuse nimel ja eranditult valitsuse huvides.

3.5 *Võimalik huvide konflikt uute ülesannete täitmise ja kehtivate keskpanga ülesannete vahel*

3.5.1 Ei ole tõenäoline, et riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesande teostamisest tuleneks huvide konflikt Eesti Panga kehtivate keskpanga ülesannetega. Pigem võiks see kehtivate Eesti Panga ülesannete täitmisele kaasa aidata. Samas tuleks tagada, et püsivate riigikaitseülesannete andmine Eesti Pangale ei oleks vastuolus liidu õigusega (vt punkti 2.5).

3.5.2 Lisaks sellele on riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesande teostamise järelevalve teostajaks Eesti Panga nõukogu. See tähendab, et Eesti Pank on kaitstud võimaliku huvide konflikti eest ja et Eesti Pangal on hea lähtealus riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesande kohase teostamise hindamiseks.

Lietuvos bankase järelevalve all olevate kesksete finantsturu osaliste tegevuse järelevalve; ii) Lietuvos bankase välisfinantsvarade juhtimine ja kasutamine; iii) sularaha transport mobilisatsioonisüsteemi subjektidele, kes osalevad riigi elutähtsate funktsioonide teostamises; iv) Lietuvos bankase krediidioperatsioonide teostamine ja vajalike teabesüsteemide ja andmebaaside tulemuslik käitamine; v) Lietuvos bankase vajalike maksesüsteemide toimimine; vi) rahvusvaheliste suhete vahendamine Leedu Vabariigi finantstoetuse korraldamiseks ja Leedu Vabariigi esindamine rahvusvahelistes institutsioonides. Poolas peab Narodowy Bank Polski president Narodowy Bank Polski seaduse artikli 11 lõike 5 punkti 2 kohaselt täitma ülesandeid, mis tulenevad üldisest kohustusest kaitsta Poola Vabariiki. Narodowy Bank Polski president on vastu võtnud mitmeid riigikaitsega seotud korraldusi üldise kaitsekohustuse seaduse artikli 18 lõike 3 alusel ja artikli 22 lõike 1 alusel ning Narodowy Bank Polski seaduse artikli 11 lõike 5 punkti 2 alusel (ning mõnel juhul ministrite nõukogu määruste alusel). Slovakkias, majandusliku mobiliseerimise seaduse nr 179/2011 (seadustekogu) artikli 23 alusel, peab Slovakkia keskpang (NBS) olema valmis ja teostama meetmeid kriisilukorras välisvaluutatehingute valdkonnas, mis hõlmab järgmist: i) välisvaluutareservide kaitse. NBS peab osutama teatavaid sularahaga seotud pangandusteenuseid, mis on vajalikud Slovakkia Vabariigi relvajõudude, relvastatud julgeolekuorganite, Slovakkia luureteenistuse ja sõjaväepolitsei tegevuse eesmärgil kirjaliku lepingu alusel, mis sõlmitakse rahandusministeeriumi ja riigikassaga; ii) kontroll oma tegevusvaldkonnas majandusliku mobiliseerimise meetmete teostamise üle; iii) teabe töötlemine ja ajakohastamine, mis on vajalik majandusliku mobiliseerimise meetmete teostamiseks ühtse teabetarkvara konkreetses rakendusprogrammis; iv) majandusliku mobiliseerimise hädaolukorra kava töötlemine kooskõlas majandusministeeriumi juhistega ja kasutajate juurdepääsuõiguste määramine ühtse teabetarkvara konkreetses rakendusprogrammis. Sloveenias on Banka Slovenije kaasatud riigikaitse planeerimisse rahuajal. Riigikaitse seaduse kohaselt sätestab valitsus, kes võtab vastu riigikaitse kava, riigikaitse kava koostamise täpse menetluse ja sisu ning tootmise ja teenuste planeerimise sõjaolukorras. Selleks võetakse vastu riigikaitse planeerimise dekreet, mis muuhulgas sätestab riigikaitse kava ulatuse ja sisu ning riigikaitse planeerimise vastutuse (riigikaitse süsteemi funktsioneerimisega seotud ülesannete ulatus hädaolukordades, sõja- või kriisilukorras).

⁴⁵ Bulgaarias sätestab Bulgaaria Vabariigi kaitse- ja relvajõudude seaduse artikkel 13, et riigikaitse valdkonna tegevust finantseeritakse riigieelarvest ja muudest allikatest, mille määrab ministrite nõukogu seaduse või õigusaktiga. Leedus sätestab mobilisatsiooni ja vastuvõtva riigi toetuse seaduse artikkel 31, et kaitseministeeriumi, mobilisatsiooni osakonda, Leedu sõjaväge ja tsiviilmobiliseerimise asutusi finantseeritakse riigieelarvest seadusega kehtestatud mobilisatsiooni ülesannete rakendamiseks. Slovakkias sätestab Slovakkia Vabariigi majandusministri dekreed nr 552/2011 (seadustekogu) artikli 1 lõige 2, et kõik Slovakkia keskpanga (NBS) poolt majandusliku mobiliseerimisega seoses kantud kulud hüvitatakse NBSile riigieelarvest.

3.6 *Võimalik ebaproportsionaalsus uue ülesande täitmise ja Eesti Panga finants- ja organisatsioonilise võimekuse vahel*

3.6.1 Nagu EKP on eelnevalt märkinud⁴⁶, finantssõltumatuse põhimõtte kohaselt ei või liikmesriik panna oma riigi keskpanga olukorda, kus tal puuduvad piisavad ressursid EKPSiga seotud ülesannete ja riigisiseste ülesannete teostamiseks nii tegevus- kui finantsperspektiivist. Lisaks sellele, kui RKP-le antakse uusi ülesandeid, peab sellel RKP-l olema piisavalt finants- ja inimressurssi, et tagada ülesannete teostamine, ilma et see mõjutaks RKP finants- või organisatsioonilist võimekust teostada oma EKPSi ülesandeid. Selleks et tagada Eesti Panga võime teostada EKPSiga seotud ülesandeid häirimatult, peab Eesti Pangal olema juurdepääs oma seaduseelnõust tulenevate kohustuste teostamiseks vajalikele ressurssidele. Praegu ei ole EKP-l võimalik hinnata milliseid lisaressursse, ja kas üldse, on Eesti Pangal oma uue seaduseelnõust tuleneva riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesande täitmiseks vaja. Siiski tuleb märkida, et seaduseelnõu ei sätesta, et Eesti Pangale hüvitatakse selle uue ülesande täitmise kulu, kuigi vähemalt kolme liikmesriigi asjaomastes riigi õigusaktides on sätestatud samalaadsete ülesannete täitmise hüvitamise skeemid (vt punkt 3.3.1). Kuigi EKP-l ei ole andmeid, et võimalik finantskoormus Eesti Pangale oleks suur, võttes muuhulgas arvesse, et ülesande täitmise järelevalvet teostab Eesti Panga nõukogu, soovitab EKP konsulteerival asutusel kaaluda seaduseelnõu mõju Eesti Panga ressurssidele ja sätestada seaduseelnõus hüvitamise skeem, et vältida võimalikku Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 123 rikkumist.

3.7 *Kooskõla uue ülesande täitmise ja Eesti Panga institutsioonilise struktuuri vahel, võttes arvesse keskpanga sõltumatuse ja demokraatliku vastutuse kaalutlusi*

3.7.1 Arvesse tuleb võtta uue ülesande võimalikku mõju Eesti Panga institutsioonilisele, finants- ja isikusõltumatusele. Seaduseelnõust ja seletuskirjast lähtuvalt ei leia EKP, et uus ülesanne oleks vastuolus institutsioonilise, finants- ja isikusõltumatusega. Esiteks, ülesande täitmise järelevalvet teostab Eesti Panga nõukogu, mis tähendab, et muul asutusel ei ole kontrolli selle ülesande täitmise üle Eesti Panga poolt. Teiseks, seaduseelnõu ei sätesta konkreetseid kohustusi, mida Eesti Pank peaks võtma oma valmisolekukohustuse täitmiseks. Seetõttu otsustab eelkõige Eesti Pank ise, millised konkreetsete tegevused on valmisolekukohustuse täitmiseks asjakohased. Siiski, kuna riigikaitse kohustusi võib sätestada rakendusaktides, tuleb nende koostamisel kohaselt arvestada Eesti Panga sõltumatuse kaalutlusi.

3.8 *Ülesannete täitmisest tuleneda võivad olulised finantsriskid*

3.8.1 Seaduseelnõu ei sätesta konkreetset vastutust seoses Eesti Panga riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesande täitmisega. Eelkõige nõuaks see ülesanne planeerimist ja koordineerimist Eesti Panga siseselt ja riiklike pädevate asutustega. Seetõttu ei hinda EKP sellest ülesandest Eesti Pangale tulenevat finantsvastutust oluliseks.

⁴⁶ Vt näiteks EKP arvamus CON/2018/21 punkti 4.6.1.

- 3.9 *Võimalik poliitiline risk seoses ülesande täitmisega RKP otsuseid tegevate organite liikmete poolt, mis on ebaproportsionaalne ja mis võib mõjutada isikusõltumatust*
- 3.9.1 EKP leiab, et uus ülesanne ei pane RKP otsuseid tegevate organite liikmetele poliitilist riski, mis oleks ebaproportsionaalne ja mis võiks mõjutada isikusõltumatust. Nagu eelnevalt märgitud, riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesande teostamise järelevalve teostajaks on Eesti Panga nõukogu. Lisaks sellele on riigikaitse ettevalmistus ja planeerimine eelkõige muude asutuste ülesanne ja Eesti Panga osalemine riigikaitse ettevalmistuses ei ole tõenäoliselt suur. Nende asjaolude korral peaks mõju Eesti Panga otsuseid tegevate organite liikmetele olema väike.
- 3.10 *Järeldus*
- 3.10.1 Kuigi Eesti Panga riigikaitseülesande täitmiseks valmistumise ülesannet võib pidada tavaliseks EKPSi keskpanga ülesandeks, teostatakse seda selgelt eranditult Eesti Vabariigi valitsuse huvides, eesmärgiga säilitada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, tema maa-ala, territoriaalvete ja õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkus ning põhiseaduslik kord. Kuna see ülesanne ületab keskpanga ülesande seoses hädaolukorra planeerimise sisemenetlusega, on see pigem valitsuse, mitte keskpanga ülesanne. Seetõttu peaks seaduseelnõu sätestama hüvitamise skeemi valitsuse ülesande täitmisel kantud kulude hüvitamiseks Eesti Pangale, nagu seda on tehtud samalaadsete korralduste puhul mitmes muus liikmesriigis, kus võrreldavad ülesanded on pandud riigi keskpangale.

Käesolev arvamus avaldatakse EKP veebilehel.

Frankfurt Maini ääres, 7. jaanuar 2020

[alla kirjutanud]

EKP president

Christine LAGARDE